

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 104714

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ OBLIGATÒRIA

Matèria: TEORIA I LLENGUATGE

Curs: TERCER

Semestre: PRIMER

Equip docent: David G. Torres & Pep Dardanya

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 53h

Hores autònomes: 97h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de caràcter obligatori i de metodologia teòrico-contextual, és a dir, que parteix del context social i cultural contemporani per problematitzar i reflexionar sobre les arts i els dissenys del s. XXI. L'objectiu general de la matèria és conèixer, comprendre i posicionar-se enfront de les tendències contemporànies de les arts i els dissenys, des de la seva dimensió contextual, econòmica, institucional, discursiva, metodològica i genealògica. En les dues assignatures que componen la matèria, s'abordaran i analitzaran pràctiques i tendències contemporànies en el camp de les arts i els dissenys; s'aprofundirà en els espais comuns a partir de la seva articulació, entrecreuament i transferència amb altres camps de saber i pràctica, així com en la seva dimensió conceptual i discursiva (teòrico-pràctica) amb perspectiva sincrònica i diacrònica; es reforçarà la disposició investigadora autònoma dels/les estudiants a partir de la seva pròpia exploració de casos d'estudi i referents, de la mateixa manera que de la seva capacitat per seleccionar, descartar, destriar, reconèixer-se i distingir-se.

Assignatures de la matèria:

TENDÈNCIES CONTEMPORÀNIES EN ARTS I DISSENY 1

TENDÈNCIES CONTEMPORÀNIES EN ARTS I DISSENY 2

TENDÈNCIES CONTEMPORÀNIES EN ARTS I DISSENY 1.

Aquesta assignatura pretén donar una visió general i aprofundida de les principals tendències que articulen l'art en totes les seves vessants en l'actualitat. A més de tractar casos particulars d'artistes institucions, moviments i contextos, també es treballaran els corrents de pensament més importants, així com el context social econòmic i polític, amb la voluntat de configurar un corpus de pensament del moment que ens permeti comprendre el per què de la deriva de la creació contemporània.

L'assignatura incidirà en el desenvolupament d'eines metodològiques (Analitzar, Relacionar, Sintetitzar Referenciar/Contextualitzar, posicionar-se) que permetin comprendre la diversitat i la complexitat de les pràctiques creatives en la contemporaneïtat.

OBJECTIUS

Des del punt de vista de la configuració de l'estudiant, els objectius en competències actitudinals, metodològiques i instrumentals són: propiciar una actitud activa, curiosa i crítica envers el món i el context que envolta l'estudiant, i saber relacionar les diferents manifestacions culturals amb el present i el passat; enfortir la capacitat de treball, l'autonomia i posicionament propi de l'estudiant en el procés d'aprenentatge. És a dir, treballar amb un estudiant que sap qüestionar la realitat que li ve donada i que construeix el seu univers propi d'interessos; l'adquisició d'eines per a la recerca autònoma, l'anàlisi i la crítica, per al desenvolupament de presentacions escrites i orals amb rigor acadèmic; potenciar la capacitat de l'alumne per analitzar críticament la recerca sobre artistes, institucions artístiques, llibres i documents. Per acabar, ser conscient que el present és múltiple i ve condicionat per les realitats socioeconòmiques, polítiques i històriques.

Pel que fa a objectius específics del contingut de l'assignatura, són els següents: Coneixement del context de l'art contemporani identificant les principals tendències i creadors a través de la relació amb els seus precedents; Coneixement de la configuració de l'actual sistema de les arts contemporani identificant els seus agents, canals de producció i els processos socials, polítics i culturals que els generen; Fomentar la capacitat de relacionar diferents paradigmes de la producció contemporània des d'una mirada transhistòrica; Capacitat de posar en relació tendències artístiques diferents educant la capacitat estètica d'anàlisi i comprensió de les imatges; Capacitat de posar en context artistes i tendències; Coneixement del context cultural i artístic actual de Barcelona en relació amb el context global.

COMPETÈNCIES

E01. Analitzar críticament, en el treball propi, les dimensions històriques i genealògiques d'objectes, fenòmens i processos en context, i entendre-ho com a factor clau per traçar línies de futur.

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

E04. Analitzar el context sociocultural contemporani, en permanent transformació, i implicar-se en ell des del treball propi en el camp de les arts i/o els dissenys.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

- T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.
- T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.
- T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.
- T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.
- T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.
- T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENTATGE

- RA1 (E01.9). Confrontar el treball propi amb les tendències contemporànies: saber situar-se en el context i detectar genealògicament le(s) línie(s) en le(s) que s'insereix el treball propi.
- RA2 (E01.10). Demostrar autonomia en el procés de recerca i construcció d'un arxiu propi de referents, casos d'estudi, etc.
- RA3 (E02.35). Emprar publicacions i fòrums específics per a la reflexió i discussió entorn de les arts i els dissenys.
- RA4 (E02.36). Generar informació nova a partir de l'entrevista i la conversa amb altres agents.
- RA5 (E04.21). Posicionar-se enfront de les lògiques institucionals i econòmiques de l'escena contemporània de les arts i els dissenys.
- RA6 (E04.22). Investigar de forma autònoma a l'entorn de discursos, pràctiques i recursos de l'escena contemporània de les arts i els dissenys.
- RA7 (E04.23) Emprar diferents recursos i centres de documentació i recerca.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

- T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.
- T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.
- T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.
- T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.
- T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.
- T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.
- T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.
- T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.
- T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.
- T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

L'assignatura es desplegarà a partir de dos nusos que s'utilitzaran per plantejar com l'art i les institucions artístiques responen a diferents problemàtiques contemporànies.

1/ La recuperació d'estratègies revolucionàries, utòpiques i radicals dels anys 70.

L'aparició de noves generacions d'artistes que recuperen estratègies pròpies de l'art conceptual i les pràctiques radicals dels anys 70, incorporant mitjans com el vídeo, la fotografia, el cinema o la performance a les seves pràctiques. Aquesta mirada retrospectiva condueix a revisions constants de la disciplina i els seus sistemes, provocant-ne noves lectures i generant un seguit d'aproximacions transversals.

2/ Globalització i institucionalització.

La caiguda del mur de Berlín precipita la disolució de la divisió del món en dos blocs i al mateix temps inaugura noves confrontacions. De l'eix enfrontat Oest vs. Est es passa a l'enfrontament occident vs. orient. De les capitalitats clares que havien definit bona part de la producció cultural després de la Segona Guerra Mundial, marcades per aquest enfrontament entre eixos, el fenomen de la globalització provoca l'aparició de múltiples nexes, ciutats i contextos i, al mateix temps, una certa uniformitat en el context urbà. Aquest creixement de les ciutats va acompanyat i queda marcat per un progressiu institucionalisme de la cultura.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

METODOLOGIA

L'assignatura seguirà tres eixos metodològics: un eix teòric-contextual per tal de reflexionar sobre les arts contemporànies. Un eix instrumental que condueix a la recerca de referents i casos d'estudi. I un eix pràctic que permetrà treballar l'anàlisi crític i la comprensió de les pràctiques de les arts en els seus espais de trobada, amb la voluntat de prendre-hi posició. La tipologia d'activitat seran les següents:

Activitats dirigides (30%): Sessions per percebre, comprendre, pensar i comunicar. Es potenciarà el debat a partir de referents teòrics i plantejament aportats tant pels professors com pels alumnes.

Activitats supervisades (5%): Seguiment i desenvolupament de les propostes a classe, es valorarà la participació i la col·laboració. Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Activitats autònomes (60%): Activitat individual complementaria al treball de l'aula. Es valorarà la capacitat de relacionar, de recerca, d'anàlisi i de posicionament. L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc. Així mateix realitzarà un treball-síntesi de tot el procés.

Activitats d'avaluació (5%): Avaluació individual o en grup del resultat general o parcials de l'assignatura. Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 45h (30%)

Hores activitats supervisades: 7,5h (5%)

Hores aprenentatge autònom: 90h (60%)

Hores activitats d'avaluació: 7,5h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: En aquestes sessions, en format de classe magistral, visionat de referents, audiovisuals o treball de textos s'exposaran els temes proposats.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: posades en comú dels materials treballats; recerca, tractament i organització de la informació a l'aula; exercicis de lectura interessada i col·laborativa i de treball dels conceptes i arguments extrets del material textual; elaboració i discussió de mapes conceptuals; producció de textos a l'aula.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA4, RA5, RA6 i RA7

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

Resultats d'aprenentatge: RA1

SISTEMA D'AVALUACIÓ

En l'avaluació es té en compte: els coneixements i resultats d'aprenentatge mínims per tal d'assolir les competències de l'assignatura; a partir d'aquests mínims, avaluem els itineraris individuals i formes de compromís i implicació en les propostes realitzades.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (30%)

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (50%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (20%)

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS D'AVALUACIÓ PARCIALS

Activitat d'avaluació 1:

Comentari de text.

Capacitat analítica d'un text (10%)

Recerca de referents i selecció de material. (30%)

Capacitat de síntesi (què dir) (40%)

Comunicació escrita (com dir-ho) (20%)

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

Activitat d'avaluació 2:

Realització d'una peça de una investigació en grup.

Identificació del cas d'estudi (20%)

Recerca, anàlisi i criteri del material. (20%)

Organització de la informació i guió crític (20%)

Posada en escena del material de treball. (20%)

Muntatge de video - escriptura (20%)

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7

Activitat d'avaluació 3:

Presentació oral en grup.

Identificació del cas d'estudi (25%)

Recerca, anàlisi i criteri del material. (25%)

Organització de la informació i guió de la comunicació (25%)

Comunicació oral (25%)

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA2, RA3, RA5, RA6 i RA7.

Es portaran també a terme exercicis de caràcter transversal amb la voluntat d'articular i sintetitzar els coneixements adquirits a classe en relació amb els interessos propis dels estudiants.

RECUPERACIÓ

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.

2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.

3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 70% de les hores lectives presencials.

BIBLIOGRAFIA

- ANTONELLI, Paola. Talk to me. Design and the Communication between people and objects. New York: MoMA, catàleg exposició 2011.
- BOGOST, Ian. Persuasive Games: The Expressive Power of Videogames. Cambridge: MIT Press, 2003.
- BOURRIAUD, Nicolas. Estètica relacional. Buenos Aires: Adriana Hidalgo, 2006
- BOURRIAUD, Nicolas. Post producció. Buenos Aires: Adriana Hidalgo, 2004
- BROWN, Tim. Change by design. Harper Collins, 2009
- CHARNY, Daniel. The Power of making. V&A Publishing, 2011
- CRARY, Jonathan. 24/7 Late Capitalism and the Ends of Sleep. Londres: Verso Books, 2013.
- LÜTTICKEN, Sven. El arte de robar. Madrid: Akal, 2002
- DANTO, Arthur. Después del fin del arte. Barcelona: . Paidós, 1999.
- DAUTREY, Jehanne & QUINZ, Emanuele. Strange Design. Forcalqueiret: It Editions, 2015
- DE VICENTE, José Luis & MORTON, Timothy. Después de la fi del món. Barcelona: CCCB, 2017
- DERY, Mark. Culture Jamming: Hacking, Slashing, and Sniping in the Empire of Signs. Open Media pamphlet, 1993.
- DICKIE, George. El círculo del arte. Barcelona: Paidós, 2005.
- DIDI-HUBERMAN, Georges. Lo que vemos, lo que nos mira. Buenos Aires: Manantial, 1997. POLANCO, A. F. Pensar la imagen. Pensar con las imágenes. Madrid: Delirio, 2014.
- DONALD, Norman. El diseño de los objetos del futuro (la interacción entre el hombre y la máquina). Ed. Paidós, 2010
- DUNNE, Anthony . Hertzian tales: electronic products, aesthetic experience and critical design, 2005
- DUNNE, Anthony. & RABY, Fiona. Speculative Everything. Design, Fiction and Social Dreaming. London: The MIT Press, 2013
- GREGG, Melissa. The Affect Theory Reader. Duke University Press, 2009
- GROYS, Boris. La Topología Del Arte Contemporáneo. lapizynube.blogspot.com
- GROYS, Boris. Volverse público. Las transformaciones del arte en el ágora contemporánea. Caja Negra Editora, 2014
- GUASCH, Anna Maria. El Arte Último Del Siglo XX. Del Posminimalismo a Lo Multicultural. Madrid: Alianza, 2000.
- JAUJA, María Virginia (ed.). El cristal se venga: textos, artículos e iluminaciones de José Luis Brea. Ciudad de Mexico: RM + Fundación Jumex Arte Contemporáneo, 2016
- JULIER, Guy. La cultura del diseño. Barcelona: Gustavo Gili, 2010
- MANZINI, Ezio. Cuando todos diseñan. Madrid: Experimenta Theoria, 2015
- MARCUS, Greil. Rastros de carmín. Una historia secreta del siglo XX. Anagrama, 2006
- NORMAN, Donald. The Design of Everyday Things. London: The MIT Press, 1998
- PARSONS, Tom. Thinking Objects: Contemporary approaches to product design. Lausanne: AVA Books, 2009.
- PEIST, Núria. El éxito en el arte moderno. Abada Editores, 2012
- PRESS, Mike & COOPER, Rachel. El diseño como experiencia. El papel del diseño y los diseñadores en el siglo XXI. Colección GG Diseño, 2009
- RAMIREZ, J.A.. Ecosistema y explosión de las artes, Barcelona, Anagrama, 1994.
- RAWSTHORN, Alice. Hello World, where design meets life. London: Hamish Hamilton, 2013.
- STEYERL, H. Los condenados de la pantalla. Buenos Aires: Caja Negra, 2014.
- VIDAL OLIVERAS, Jaume: Galerisme a Barcelona 1877-2012. Descubrir, defensar, difondre l'art. Barcelona: Ajuntament de Barcelona/Art Barcelona, 2012

PROGRAMACIÓ

Les sessions es dividiran en una part teòrica i una de tutories i treball propi.

A la part teòrica desenvoluparem el context de producció, teòric e institucional de l'art que es dona des de l'inici de la globalització (situant aquest inici a principi dels noranta) fins avui.

Durant l'espai de tutories i treball propi desenvoluparan un treball en grups:

El treball de grup consisteix a realitzar un mapa de les institucions dedicades a l'art, el disseny i etc. en el context de Barcelona, per tal de veure des del context institucional com i on es marquen tendències a banda de veure com es pot treballar les tendències des de la institució. El treball té un vessant que possibilita en el segon semestre un treball prospectiu de les tendències.

L'objectiu és desenvolupar un coneixement compartit entre els alumnes i poder establir un mapa de tendències des de Barcelona.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

La mecànica del treball serà la presentació en grup. Cada grup prendrà com objecte d'estudi i anàlisi una institució de Barcelona, després farà un exercici de prospecció sobre com treballar les tendències en aquella institució i finalment es presentarà a la resta de companyes.

Previ exercici es decidirà de manera col·laborativa quines seran les institucions a abordar.

Com a treball individual i complementari: cada alumne farà una breu anàlisi d'alguna proposta (excloses les de la institució treballada en grup) i s'entregarà en format article posicionat.

Les darreres sessions es dedicaran a presentacions finals dels treballs de recerca i una avaluació dels continguts treballats.